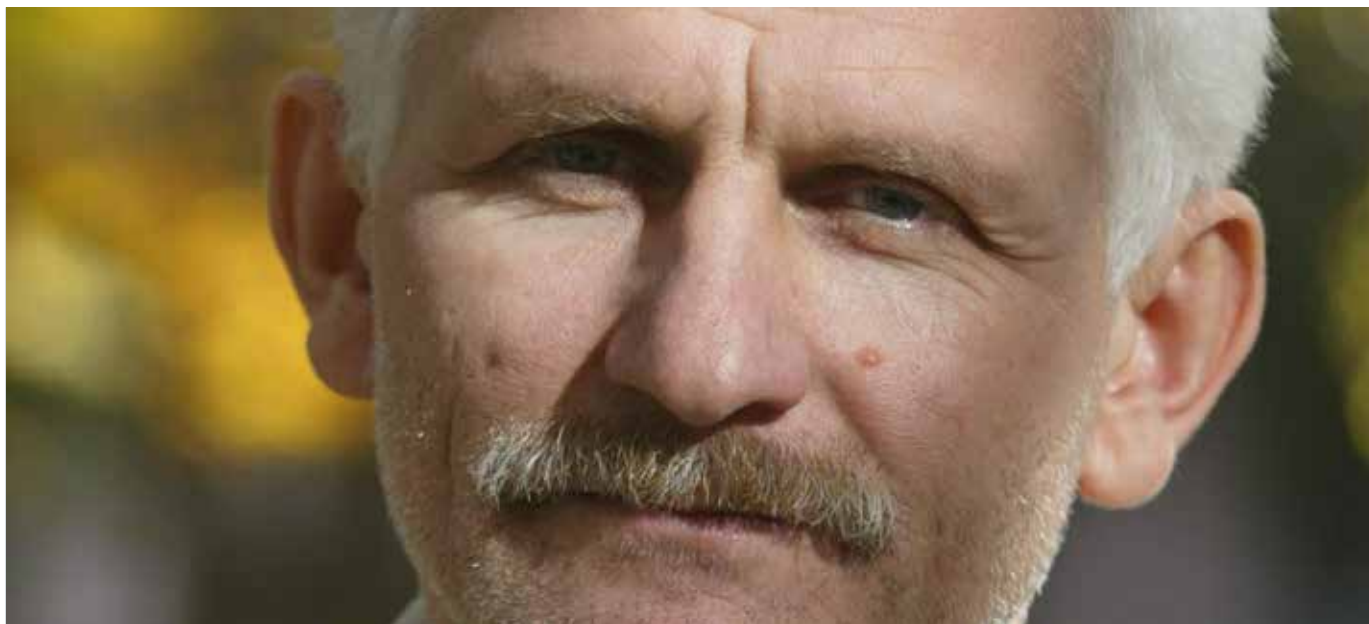

INSATS

JULI 2014

#7

Ales Bialiatski, frigiven den 21 juni.

2 TORTYR - ETT EGET BROTT

Att tortyr ska vara ett eget brott i svensk lag är en fråga som Amnesty har drivit gentemot svenska regeringar under en lång följd av år. Nu börjar det röra på sig. I juni kom beskedet att regeringen tillsätter en utredning för att "bedöma behovet av att införa ett särskilt tortyrbrott i svensk strafflagstiftning".

4 DELTA I PRIDEPARADEN!

3 ALES BIALIATSKI FRIGIVEN

Den 21 juni frigavs den vitryske människorättsaktivisten Ales Bialiatski efter över två och ett halvt år i fängelse. Många agerade för honom under kampanjen *Skriv för frihet* 2012, där hans fall var ett av dem vi uppmärksammade i den svenska sektionen.

AMNESTY
INTERNATIONAL

TORTYR PÅ VÄG ATT BLI ETT BROTT I SVERIGE

Tortyr är en av de värsta kränkningarna av mänskliga rättigheter. Amnesty började arbeta mot tortyr på 1960-talet, alltså långt före det att FN 1984 antog sin konvention mot tortyr. Idag finns det absoluta tortyrförbudet i en mängd internationella dokument, till exempel Europakonventionen. Men trots detta är tortyr alltså ett stort globalt problem.

För att bekämpa tortyr måste man kunna ställa de personer som har gjort sig skyldiga till tortyr inför rätta. Det är därför viktigt med rätt nationell strafflagstiftning. I Sverige finns inget brott som heter tortyr och en person som har gjort sig skyldig till tortyr kan därför inte dömas för det i svensk domstol. Man kan däremot givetvis dömas för t.ex. misshandel, olaga hot och olaga frihetsberövande.

Tortyrkonventionen kräver att staterna ser till att alla tortyrhandlingar är brott enligt nationell lag. Det står däremot inte uttryckligen i konventionen att staterna måste ha ett särskilt tortyrbrott. Av bland annat detta skäl har svenska regeringar - oavsett partifärger - hittills konsekvent vägrat att införa en särskild straffbestämmelse om tortyr; man menar att den existerande strafflagstiftningen räcker. FN:s kommitté mot tortyr har vid flera tillfällen kritiserat den svenska hållningen och uppmanat Sverige att införa ett särskilt tortyrbrott.

Amnesty anser att det är staternas skyldighet att explicit kriminalisera tortyr i sin nationella lagstiftning, alltså att man skapar ett brott som heter tortyr. Vi anser också att de "vanliga" brott som regeringen har hänvisat till inte är tillräckliga.

För det första skiljer sig de "vanliga" brotten principiellt från brottet tortyr. De har inte samma tyngd eller samma symboliska betydelse. De innefattar inte heller tortyrbrottets grovhet och utstuderade och systematiska karaktär. Vi vet att det för offren för tortyr är mycket viktigt att förövarna döms för just tortyr och inte något annat brott. Det är en viktig del av rehabiliteringen och möjligheten till upprättelse.

För det andra anser vi att alla tortyrhandlingar inte är kriminaliserade i svensk rätt. Bristen gäller bland annat psykisk tortyr och vissa former av medverkan. Det finns en uppenbar risk att handlingar som medför psykiskt lidande inte kan bestraffas i Sverige eller i vart fall inte leda till adekvata straff. Ett exempel är att man torterar en man genom att våldta hans hustru inför hans ögon. Hustrun utsätts givetvis för ett brott enligt svensk lag, men vilket brott utsätts mannen för? Möjligen ofredande, vilket vanligtvis ger böter. Ett annat exempel på något som troligen inte är straffbart enligt svensk rätt är underlåtenheten att rapportera tortyr begånget av andra personer.

Regeringen har under flera år - utöver hänvisningen till de "vanliga" brotten - upprepat vissa argument för att tortyr

inte kan eller bör kriminaliseras som ett separat brott. Det är framförallt juridisk-tekniska problem som man har pekat på och som vi menar kan avfärdas, i synnerhet som samma "problem" inte har stått i vägen för annan ny strafflagstiftning. Till exempel menar regeringen att ett tortyrbrott skulle leda till överlappningar mellan detta och andra brott. Det är i och för sig korrekt, men knappast ett problem. I princip all ny strafflagstiftning leder till överlappningar med befintlig lagstiftning och har inte hindrat att man tidigare har infört nya brott som grov kvinnofridskränkning eller "stalkning".

Dessutom har man aldrig på allvar utrett frågan om den nuvarande lagstiftningen är tillräcklig och hur man skulle kunna konstruera ett tortyrbrott. Frågan nämns visserligen i flera utredningar, men det står inte mycket mer i dessa än att den befintliga lagstiftningen "torde" vara tillräcklig. Man verkar aldrig ha försökt reda ut om så verkligen är fallet.

Amnesty anser alltså att brottet tortyr ska formuleras som ett separat brott i svensk rätt och har bedrivit påverkansarbete om detta under lång tid. Och kanske börjar vi nu se ljuset i tunneln. Härom veckan fattade nämligen regeringen beslut att ge en utredare i uppdrag "att bedöma behovet av att införa ett särskilt tortyrbrott i svensk strafflagstiftning". Ett särskilt tortyrbrott skulle "synliggöra tortyrförbudet ytterligare", skriver man, vilket är lite andra tongångar än tidigare.

Av direktiven framgår bland annat att utredaren i sin bedömning ska beakta att Sverige återkommande har fått kritik av FN:s tortyrkommitté och att vissa andra nordiska länder har infört ett tortyrbrott. Man ger också utredaren i uppdrag att - oavsett vilken bedömning han kommer fram till - "lämna de författningsförslag som är nödvändiga för att införa ett särskilt tortyrbrott." En positiv tolkning av detta är att man redan nu lutar åt att ett tortyrbrott ska införas.

Slutligen ska utredaren samråda med bland annat organisationer i det civila samhället. Amnesty kommer givetvis att kontakta honom för ett möte. Han ska även få en uppdaterad version av den promemoria med argument för ett tortyrbrott, vilken vi hösten 2011 skickade till justitieministern. Ni kan läsa den icke uppdaterade versionen här:

<http://icc.amnesty.se/article/1455>

Förhoppningsvis (ta i trä...) innebär detta början på slutet på en av våra många envetna kampanjer.

ANNA DAHLBÄCK

GRUPPEN FÖR INTERNATIONELLA
STRAFFRÄTTSLIGA FRÅGOR
ANNA.DAHLBACK@MAIL.AMNESTY.SE

RÄTTELSE

På sida 6 i majnumret av Insats finns ett fel i texten om Dilorom Abdukadirova, Uzbekistan. I tredje stycket står det

att hon den 13 maj 2010 var en av dem som deltog i en demonstration. Året ska vara 2005. Vi beklagar misstaget.

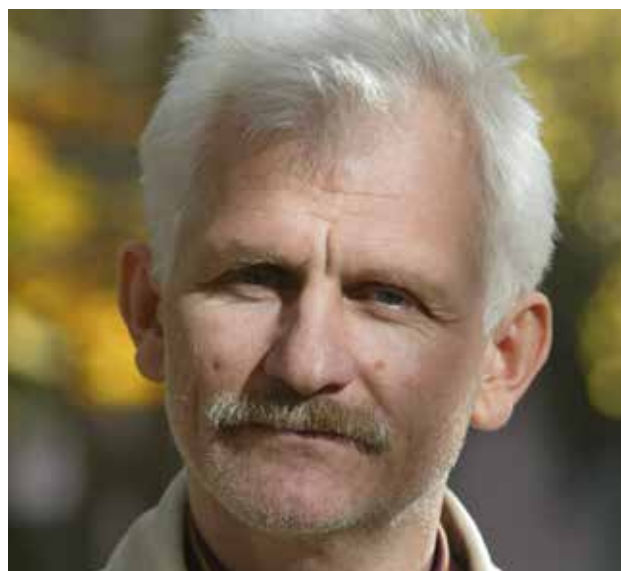
ALES BIALIATSKI FRI EFTER 1 052 DAGAR

Ales Bialiatiski, en av Vitrysslands främsta människorättsförsvarare och ordförande för organisationen Viasna, greps i augusti 2011 och dömdes till fyra och ett halvt års fängelse för påstådda skattebrott. Amnesty ansåg att domen var ett sätt att hindra Ales arbete för mänskliga rättigheter. Grupp 22, 65 och 264 har arbetat för hans frigivning, och vi lyfte även fallet under *Skriv för frihet* 2012. Nu ser vi resultatet - Ales frigavs den 21 juni. Men frigivningen är villkorad. Varje månad måste han rapportera till polisen i Minsk och begår han några överträdelser mot villkoren i frigivningen riskerar han att fängslas igen.

Efter frisläppandet talade han med Amnestys utredare: "Jag vill särskilt tacka er för det moraliska stödet. Det som gjorde verklig skillnad var de brev jag fick från vanliga människor, och jag vill att du ska ge ett särskilt tack till era aktivister för det."

ANDREA BODEKULL

KAMPANJER/AKTIONER / 08-729 02 26 / ANDREA.BODEKULL@AMNESTY.SE

SOM JAG SER DET...

Den 30 maj skulle dom meddelas mot James Mwape och Philip Mubiana i den zambiska staden Kapiri Mphosi. Det blev dock ingen dom och de bägge unga männen sitter kvar i häkte där de också har utsatts för analundersökning. Männen greps våren 2013 sedan släktingar anmält dem för att ha haft sex med varandra.

Zambia, tidigare Nordrhodesia, är en av drygt 40 tidigare brittiska kolonier som i sin brottsbalk kriminaliserar "könsligt umgänge mot naturens ordning", en lagstiftningsepidemi som såg sin början i Brittiska Indien år 1861 då paragraf 377 infördes. Drottning Victoria må vara död och det brittiska imperiet begravet men lagarna finns kvar och i Zambia kan "brottet" mot naturens ordning ge 14 års fängelse. Amnesty betraktar James Mwape och Philip Mubiana som samvetsfångar och oroas över att det civila samhället och sexuella minoriteter nu utsätts för allt hårdare tryck i Zambia. I länder som Nigeria och Uganda har nya lagar medfört en klappjakt på homosexuella med gripanden, vräkningar och avsked från jobbet.

Amnestys inställning i hbtq-frågor är enkel och lättfattlig: Staten ska inte lägga sig i vad samtyckande vuxna sysslar med sexuellt. Ingen människa ska diskrimineras på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Och Prideparader och liknande må öka sexualiseringen av det offentliga rummet och kan väcka anstöt hos somliga, men offentliga fredliga manifestationer är en del av yttrandefriheten.

Idag används omsorg om minderåriga, som i fallet Ryssland där de ska skyddas mot "främjande av icke-traditionella sexuella relationer", för att inskränka yttrandefriheten. Den 31 maj grep polisen i Moskva för övrigt två kvinnor när de körde en bil med regnbågsflaggor och Conchita Wursts "Rise like a phoenix" på högsta volym.

Under senare tid har Amnesty engagerat sig i transfrågor och den 12 juni uppmanade Amnesty "världen att följa Danmarks exempel" sedan folketinget beslutat att det ska vara möjligt att byta juridiskt kön utan sjukdomsdiagnos eller medicinsk behandling. Argentina var först i världen med en liknande lag.

Det finns många skäl att delta i de Pride-evenemang som arrangeras i Sverige – från Pajala i norr till Malmö i söder.

ULF B ANDERSSON
REDAKTÖR, AMNESTY PRESS

LJUS

UNIFORMERAD REGNBÅGE

"En i alla dimensioner positiv upplevelse att vara med"

ÖB Sverker Göranson om lyckan av att gå i Pridetaget 2013.

TAGGTRÅD

FITTFOBI

Margareta Larsson (SD) kräver fängelsestraff för konstnären Carolina Falkholts vaginamålning på en skola i Nyköping.

PRIDE - "MARCHING FOR THOSE WHO CAN'T"

Pridefestivalen i Stockholm har kommit att bli en stor folkfest. Paraden brukar locka tiotusentals deltagare som med musik, dans och glada miner tågar genom stan. Paradvägen kantas av tusentals åskådare, uppmuntrande tillrop och applåder.

Upprinnelsen till Pridefestivalerna världen över är en händelse i New York i juni 1969 då polisen gjorde en razzia mot gaybaren Stonewall Inn. Den ledde till omfattande kravaller och protester mot polisens trakasserier av homosexuella. I Sverige hölls en första demonstration för homosexuella i Örebro i maj 1971. Det ledde så småningom till att RFSL ordnade den första så kallade Homosexuella frigörelseveckan 1979. Efter att Stockholm 1998 var Kulturhuvudstad och värd för Europride hölls året efter ett arrangemang som fick namnet Stockholm Pride och så har det hetat sedan dess.

Men alla Pridefestivaler är inte så folkliga som här. Under några år har jag deltagit som observatör för Amnesty i hotade parader. Den första jag deltog i hölls i Riga i Lettland 2008. Där hade tidigare parader utsatts för våldsamma attacker. Paradvägen var placerad där ingen spontant skulle kunna ansluta och ytterst få människor hade möjlighet att se den. Den var totalt avspärrad för att hindra motdemonstranter att komma nära, men på det ställe där de hade möjlighet att se marschen hängde glåporden och det viftades med plakat med homofoba budskap.

2010 hölls den första Pridemarschen någonsin i Litauens huvudstad Vilnius. Det var osäkert in i det sista om den skulle äga rum då riksåklagaren begärde att den skulle förbjudas med hänvisning till allmänhetens säkerhet. Dock segrade rätten till yttrandefrihet. Även här hölls marschen långt från allmänhetens ögon och fullt kravallutrustade poliser fanns utplacerade runt det avspärrade området. Men det faktum att marschen kunde hållas var ett framsteg i ett land så homofobiskt som Litauen.

Välbevakad Prideparad i Split 2013

Förra året var jag observatör vid två tillfällen, i Split i Kroatien och Belgrad i Serbien. I Split hölls den första Prideparaden 2011. Den slutade i kaos när tusentals motdemonstranter angrep Pridedeltagare och polisen förhöll sig ganska passiv. Året därpå gick det bättre då politiker och kulturpersonligheter stödde marschen. Kroatien hade också press på sig då man förhandlade om EU-medlemskap och det var nog också en anledning till att marschen 2013 genomfördes utan problem, dock med hög polisbevakning. Lika bra gick det inte i Belgrad. För tredje året i rad förbjöds marschen och vid en presskonferens uttalade flera EU-parlamentariker, bland dem Birgitta Ohlsson, sin besvikelse. Den planerade marschen i slutet av maj i år ställdes in av arrangörerna på grund av de katastrofala översvämningarna landet. Eventuellt kommer den att hållas i september.

I många Prideparader brukar det finnas plakat med texten "Marching for those who can't", vilket uttrycker bra varför det är viktigt att delta och visa sitt stöd för hbtq-personer, både här hemma och runt om i världen.

ANDREA BODEKULL

KAMPANJER/AKTIONER / 08-729 02 26 / ANDREA.BODEKULL@AMNESTY.SE

GÅ MED I PRIDEPARADEN, DU OCKSÅ!

Stockholms HBTQ-grupp arrangerar en föreläsning på årets Stockholm Pride - "Kärlek är en rättighet" - och självklart ska vi även gå med i Skandinavians största Prideparad!

Vi är gärna så många som möjligt och hoppas att även ni tar chansen att gå med i en jätterolig, enorm fest för mänskliga rättigheter. Jag har gått med i paraden i några år och det är helt klart en av årets absoluta höjdpunkter.

Alla är välkomna att delta! Vi möts på Amnestys sekretariat, (Alsnögatan 11) lördagen den 2 augusti kl 11.00. Tillsammans gör vi plakat, äter en lättare lunch och förbereder oss. Sedan åker vi gemensamt till paraden, som går iväg kl 13.00. Föranmälan för lunch till siribergqvist@gmail.com senast 29 juli.

SIRI BERGQVIST

STOCKHOLMS HBTQ-GRUPP / 070-436 25 29 / SIRIBERGQVIST@GMAIL.COM

AMNESTY INTERNATIONAL

ADRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm (besöksadress: Alsnögatan 11)
TELEFON: 0771-AMNESTY, **FAX:** 08-729 02 01, **E-POST:** info@amnesty.se
WEBB: www.amnesty.se
MEDLEMSSIDOR: medlem.amnesty.se
 Användarnamn: amnesty2014, Lösenord: solidaritet
PLUSGIRO: 90 00 72-0 **BANKGIRO:** 900-0720

STÖD FÖR AKTIVA AMNESTYMEDLEMMAR

INSATS: Månatligt kampanj- och informationsutskick medlem.amnesty.se/insats (kräver inloggning)

AKTIVISTPORTALEN: Kampanjinformation, material, tips, instruktioner och riktlinjer för Amnestyaktivister aktivism.amnesty.se